

УДК 355.5: 613.97

ДОСЛІДЖЕННЯ ХАРАКТЕРУ ФІЗИЧНИХ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА БОЙОВИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ

С.М. Іващенко, полковник медичної служби запасу, декан медичного факультету Інституту екології та медицини, кандидат медичних наук, старший науковий співробітник

Резюме. В статті наведено результати дослідження параметрів фізичного та психоемоційного напруження військовослужбовців різних частин Сухопутних Військ Збройних Сил України в період виконання ними складних завдань за бойовим призначенням.

Ключові слова: психоемоційне напруження, Сухопутні війська Збройних Сил України, завдання за бойовим призначенням.

Вступ. Для підтримки високого рівня боєздатності військових формувань Збройних Сил України потрібно застосовувати спеціальні заходи, спрямовані на підвищення рівня професійної підготовки військовослужбовців. Розробка системи таких заходів становить собою одну з важливих науково-практичних задач [1].

Рівень бойової майстерності особового складу визначає ефективність застосування частин Сухопутних військ Збройних Сил України для вирішення бойових задач, а також успішність проведення спеціальних операцій воєнного часу [2].

У зв'язку з цим, одним з найважливіших напрямів діяльності в сфері військової науки залишається в наш час наукове обґрунтування і розробка заходів, спрямованих на подальше вдосконалення системи бойової підготовки військових формувань [3].

Аналіз публікацій у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі показує, що вивченню проблеми подальшого підвищення працездатності персоналу, а також дослідженню ступеню навантажень на особовий склад при виконанні роботи за функціональним призначенням в наш час приділяється велика увага.

Деякі роботи були присвячені питанню прогнозування змін стану професійного здоров'я працездатного населення країни [4],

інші наукові дослідження мали за мету розробку заходів збереження ресурсу професійного здоров'я спеціалістів [5].

Важливі результати були отримані під час дослідження рівня працездатності людини при виконанні фізичної роботи [6], а також в ході пошуку шляхів забезпечення високого рівня працездатності персоналу в період виконання відповідальних завдань на фоні великого ступеню психоемоційного напруження [7].

Але, на жаль, до цього часу недостатньо вивченим залишається питання щодо визначення рівнів фізичної та психоемоційної напруги військових спеціалістів при виконанні ними завдань за бойовим призначенням.

Таким чином, метою даної статті є демонстрація результатів дослідження фізичних і психоемоційних навантажень військовослужбовців частин і підрозділів Сухопутних військ Збройних Сил України при виконанні ними завдань за бойовим призначенням в ході спеціальних навчань.

Матеріали та методи дослідження. Об'єктом даного дослідження було обрано систему бойової підготовки особового складу Сухопутних військ Збройних Сил України на етапі переходу на контрактний принцип формування військових частин.

В ході проведеної роботи були застосовані системно-функціональний метод, метод системного аналізу та метод логічного

моделювання, а також групи гігієнічних і психофізіологічних методів, за допомогою яких вивчали умови роботи за призначенням військовослужбовців строкової і контрактної служби та характер їх діяльності за призначенням. Матеріали дослідження були отримані в ході вивчення функціонування сучасної системи бойової підготовки військовослужбовців Сухопутних військ Збройних Сил України та аналізу наукових публікацій за даним напрямом досліджень.

Результати дослідження та їх обговорення. Враховуючи те, що в особливий період переважна більшість військовослужбовців частин і підрозділів Сухопутних військ Збройних Сил України буде приймати безпосередню участь у веденні бойових дій, успішність виконання ними завдань за бойовим призначенням буде залежати від рівня їх бойової майстерності, а також від злагодженості дій в процесі бойових операцій.

Тому в військах велика увага приділяється питанню вдосконалення системи бойової підготовки саме тих контингентів військовослужбовців, від ефективності і надійності діяльності яких в бойових умовах залежить боєздатність військових формувань.

На підставі вимог керівних документів, які регламентують порядок здійснення заходів

воєнно-наукової роботи у військових частинах, було заплановано проведення спеціального наукового дослідження з залученням 618 військовослужбовців рядового і сержантського складу строкової і контрактної служби, які в період з липня по жовтень 2006 року проходили підготовку за спеціальностями бойового призначення на базі військового навчально-тренувального центру «Десна».

Перед початком дослідження провели додаткове медичне обстеження всіх залучених до експерименту військовослужбовців з метою визначення ресурсу їх професійного здоров'я, а також здатності до витримування інтенсивних фізичних і психоемоційних навантажень.

Після цього протягом всього періоду навчання за допомогою спеціальних методик проводили дослідження рівнів фізичних і психоемоційних навантажень на військовослужбовців в ході засвоєння ними програм підготовки військових спеціалістів.

Отримані в ході дослідження дані представлені у таблиці 1.

Для більшої наочності тривалість періодів підготовки з різними рівнями фізичних і психоемоційних навантажень військовослужбовців (у відсоткових значеннях) представлені у вигляді діаграми на рисунку 1.

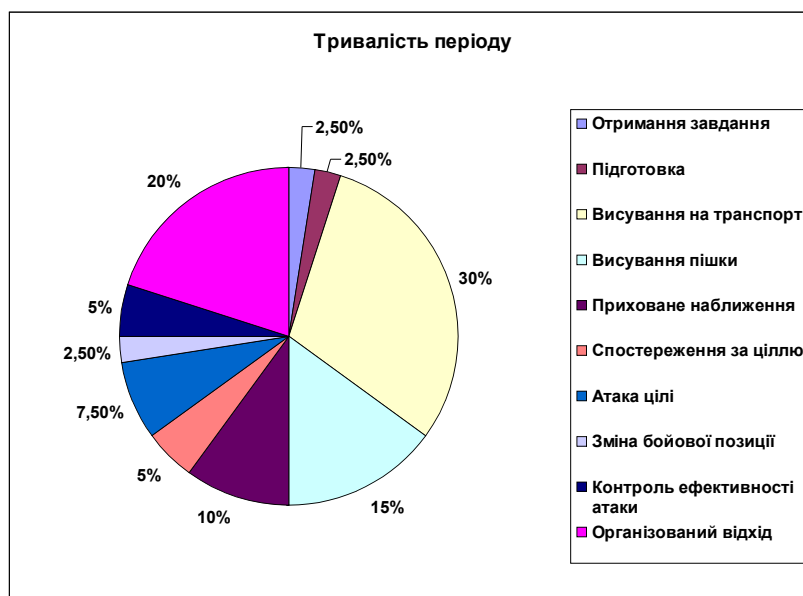


Рис. 1. Відносна тривалість періодів бойової роботи підрозділів особового складу частин Сухопутних військ Збройних Сил України при виконанні завдань за бойовим призначенням в ході спеціальних навчань

Таблиця 1

Якісна характеристика навантажень військовослужбовців Сухопутних військ Збройних Сил України при виконанні навчальних бойових завдань в ході підготовки військових спеціалістів

Етап навчання	Тривалість етапу		Рівень навантаження	
	Фактична	Відносна	Фізичного	Психоемоційного
Отримання завдання	5 хвилин	2,5 %	А	В
Підготовка до висування	5 хвилин	2,5 %	А	А
Висування на транспорті	20 – 60 хвилин	до 30 %	А	А
Висування пішки	30 – 40 хвилин	до 15 %	С	В
Наближення до цілі	10 – 20 хвилин	до 10 %	В	С
Вибір моменту атаки	5 – 15 хвилин	до 5 %	А	С
Застосування зброї	5 – 20 хвилин	до 7,5 %	С	С
Зміна бойової позиції	5 хвилин	2,5 %	С	С
Контроль ураження цілі	10 хвилин	5 %	В	В
Організований відхід	20 – 40 хвилин	до 20 %	В	А

Примітка: А – стандартний рівень навантаження; В – підвищений рівень навантаження; С – максимальний рівень навантаження

Як бачимо з наведених даних таблиці і діаграми, найбільш тривалими періодами бойової роботи військовослужбовців Сухопутних військ Збройних Сил України під час виконання ними завдань за бойовим призначенням в ході навчання є марш на бойовій техніці в район проведення операції, висування на бойові позиції в пішохідному порядку і організований відхід після виконання бойового завдання.

На відміну від цього, найвищий рівень сумарного фізичного і психоемоційного напруження особового складу частин Сухопутних військ Збройних Сил України спостерігається на етапі атаки противника з бойовим застосуванням зброї, а також в період зміни позицій в ході бою.

Висновки

Таким чином, отримані в ході даного дослідження результати, дають підставу для наступних висновків:

1. При виконанні особовим складом частин Сухопутних військ Збройних Сил України завдань за бойовим призначенням ступень фізичних та психоемоційних навантажень військовослужбовців залежить від етапу їх бойової роботи.

2. На різних етапах виконання особовим складом частин Сухопутних військ Збройних Сил України завдань за бойовим призначенням ступені фізичного та психоемоційного навантаження військовослужбовців не завжди співпадають між собою.

3. Найвищі ступені сумарного (фізичного та психоемоційного) навантаження особового складу частин Сухопутних військ Збройних Сил України спостерігаються в період виконання

військовослужбовцями найбільш відповідальних етапів бойового завдання, а саме в період атаки цілі та зміни бойових позицій в ході бою.

Література

1. Медеяновский А.Н., Килина Т.С. Методика системно-количественного анализа работоспособности человека. – М. : АМН СССР, 1990. – 22 с.

2. Состояние здоровья, работоспособность, стресс и критерии их оценки у студентов медицинских высших учебных заведений // Физиология человека. – 1994. – Т. 37, № 4. – С. 55 – 58.

3. Ватченко Л.Г. Влияние умственной нагрузки на состояние высшей нервной деятельности и работоспособности // Гигиена и санитария. – 1983. – № 7. – С. 64 – 68.

4. Кучма В.Р., Анкифиева Т.А., Панасюк Н.Н.,

Ягужинский М.С. Подходы к прогнозированию состояния здоровья различных групп населения // Гигиена и санитария. – 1994. – №5. – С. 53 – 56.

5. Жилаев Е.П., Елажкин А.К., Воронцов И.В. О методологических проблемах сохранения здоровья военнослужащих // Военно-медицинский журнал. – 1996. – №10. – С. 18 – 29.

6. Езерский В.В. Номограмма для расчета показателя физической работоспособности PWC – 170 // Теория и практика физической культуры. – 1973. – №4. – С.71 – 72.

7. Levi L. // Stress at the Work Place: Health and International Conference on Stress Management.- Amsterdam, 1995. – P. 7.

Науковий рецензент доктор медичних наук, професор Хижняк М.І.